

PO AGRESI VNĚJŠÍ AGRESE VNITŘNÍ

V první části těchto dokumentárních vzpomínek jsme se pokusili nastínit, jakými nevídanými a neuvěřitelnými formami se projevila vůči mírumilovnému Československu v tragických letech 1938 a 1939 agrese zvenčí, tj. jakou věrolomností čtyř velmocí byl obětován stát a jeho třetí prezident a jak záměrně bylo Československo vyřazeno z pospolitosti rovnocenných národních států. Byly již předeslány také hlavní obranné pojmy, od té doby běžné používané, jako zachraňování, odpor, protest, zdržování, boj i nakonec odboj. Nyní druhá část má poskytnout pohled na agresi vnitřní, totiž ukázat alespoň v hlavních rysech, jakým způsobem a vzrůstajícím rozsahem se po nastolení cizí moci v Československu projevila uvnitř země nepřátelská agrese proti českému obyvatelstvu v rozporu se všemi danými slovy a zárukami ve všech oborech každodenního života. Zde každodenně vysvitne úmorná záchranná činnost Háchy a jeho orgánů.

Tento procese vnitřní agrese a obranných snah domácího obyvatelstva za vedení Háchova bude sledován v několika časových i věcných úsecích, od rozpačitých a moderovaných

začátků tzv. *vzorného protektorátu* reprezentovaného chabě říšským protektorem Neurathem, kdy navenek bylo zachováno alespoň minimum státnosti, kdy ještě fungovaly tradiční české orgány a kdy alespoň navenek zůstávaly zachovány hlavní české pozice kulturní a hospodářské. Pod podobným heslem probíhala okupace Dánska rok nato. [...] Příchod R. Heydricha a jeho snahy budou znamenat další úsek, tj. naprosté popření jakéhokoli zbytku státnosti a úplnou říšskou nadvládu. A konečný úsek bude již den plánování úplné likvidace českého života, ale také na druhé straně blížící se porážky nacismu.

[...] Stále ale musíme počítat s tím, že patetičtí doktrináři nejrůznějších národů včetně našeho nepřestanou našemu opuštěnému národu vyčítat, že nenechal v mnichovském roce 1938 nebo v Hitlerově *vítězném* roce 1939–1940 (díky obětavému Háchovu vedení) alespoň polovinu žijící generace vytlouci a druhou po světě rozptýlit, anebo nepřestanou velikost malého národa měřit podle toho, kolik životů beznadějně promarnil. [...] Patetičtí doktrináři mezi českými politickými pisateli po roce 1945 a někteří Benešovi spolupracovníci častokrát v dobrém úmyslu prezidentu Háchovi a jeho orgánům trpce vysvětlovali, že prý svým nebojovým vedením po násilném odzbrojení a úpěnlivou propagačí klidu, která nebyla větší než např. u zasloužilého dánského krále, vlastně pomáhali nacistům v jejich okupační krutovládě a v bezohledné válce proti svobodnému světu. Pavel Svatý z Londýna v českém rozhlasu 11. března 1944 popsal, *jak si Němci počínají v koncentráku, který z Evropy udělali* a že k tzv. *spontánním projevům protektorátního lidu se nesmí propůjčit nikdo, i kdyby ho to mělo stát život*. Čili takovýto doktrinární výrok klade na koncentrační vězně vyšší požadavek než na svobodného občana na frontě, jenž přece není povinen

postavit se slepě nepříteli jako živý terč. Ale již dva roky předtím (30. srpna 1941) jsme z téhož místa slyšeli *praktický* pokyn: Čech, který po všech těch *zkušenostech se nechá gestapem zatknout bez odporu, musí vědět, že mohl uniknout*. I kdyby to byla pravda, zapomíná se, že za takový odpor hrozily kolektivní tresty obcím, ulicím, organizacím, úřadům apod.

Vracíme-li se k výtce, že zdánlivou spoluprací pomáhal Hácha nacistickému řádění v Evropě, jde tu o ohromný politický klam. Zcela se přehlíží při takové kritice, že jediným důvodem Háchova jednání byla přece zcela jasně jediné živelná okolnost, že šestiletá totální, zběsilá válka znamenala v prvním řadě smrtelné ohrožení bezbranného českého obyvatelstva obětovaného velmocemi. A takovému neodčitelnému nebezpečí bylo opravdu zabráněno, neboť koho by bývali osvobozovali spojenci, kdyby zde jako v Lidicích nenalezli ani hřbitovy? [...]

Již za války a ještě více po ní se hodně v hovorech i literatuře všech jazyků uvažovalo, z čeho se zrodila nacistická pohroma. Mluvílo se i o kořenech německé bytosti a o neschopnosti pochopit člověka a upřímně spolupracovat. Takovýmto úvahám se nemohl vyhnout ani v nejhorských chvílích podmaněný dr. Hácha, ale neuchyloval se ve svém realistickém nazírání k hluboké filozofii vysvětlující německou povahu až k jakýmsi mytickým kořenům, nýbrž hleděl vystačit si s vlastním pozorováním. Bylo by pohodlné, řekl jednou, svalovat všechno na jakousi všeobecnou německou neschopnost citového života a upřímných lidských vztahů. Jistě je takových jedinců hodně, ale tím nemohlo být zaviněno tak totální německé selhání. Pravou příčinou se stala docela obyčejná, všelidská, jak řekl, kletba moci, která z lidí místo spolupracovníků dělá ješitné sólisty. Člověk nesnese svoji moc. A jindy opět dedukoval Hácha dále o kletbě

fanatických slov, která sice vytvářejí moc, ale od jistého stupně nastane opak a získaná moc počne vytvářet úplně opačná slova. Uchvatitel moci se změní v jinou bytost, aniž by to u ideového vůdce mohla být ideologická zrada. Hitler, který získal moc vystupňováním neomezeného národního šovinismu, sám řekl Háchovi o sobě, že je *nejkrutějším zastáncem práv svého národa*, ale na vrcholu své moci se začal podle Háchova zjištění měnit v *Evropana*, oprávněného organizovat celý svět. Vzpomněl jsem si na tento Háchův postřeh, když jsem si mohl přečíst, co řekl Hitler slovenskému vůdci Tisovi 13. března 1939 v Berlíně: v Mnichově prý chtěl řešit československou otázku v souladu se svým národnostním světovým názorem, ale poněvadž Československo zklamalo, rozhodl se ukončit vše *bez ohledu na své ideologické zásady*. Hitler vztahující ruce po cizích národech si uvědomil, jak nebezpečné by bylo pro jeho moc a vyhlídky nadále rozněcování německého šovinismu. Uvědomil si to na rozdíl od sveřepého pangermána Heydricha brzy také patetický Rosenberg a hlavně Goebbels, který napsal v *Das Reich*, že pořádný národ se nemůže poddat národu druhému, až ho Hácha přes Neuratha upozornil, že to je útok proti obsazení Československa, které má uzнат německé vedení. Proto je pravda, že v protektorátě nemohlo vyhrát žádné hnutí jako Vlajka, které chtělo napodobit u Čechů německý šovinismus v době, kdy ho už vlastně Hitler opouštěl, i když to zní paradoxně. [...]

* * *

Od rozčilujících dnů kol 15. března si lidé v Praze i jinde jasně uvědomují obavu z možné anarchie, která by byla největší zhoubou všech. Napjatě se očekával příjezd prezidenta